

ชื่อเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัย อภากร ประจันตะเสน

ปริญญา ปร.ด. (ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค)

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ดร.อวยชัย วัฒนา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) เพื่อทดลองใช้ และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูล โครงสร้างเชิงเส้น (Path Analysis) เพื่ออธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุที่บ่งบอกอิทธิพลของเส้นทาง ด้วยโปรแกรม LISREL กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดมหาสารคาม ที่ได้จากการกำหนดขนาดและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณ จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์การวิจัย และเพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัย ได้จัดสนทนากลุ่ม โดยใช้แนวคำถามเพื่อการจัดสนทนากลุ่ม เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชน และ 2) กลุ่มเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรมที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับนักวิชาการเกษตรและพัฒนาชุมชน จำนวน 12 คน ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง 2) ร่างรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 3) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรมที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับนักวิชาการเกษตรและพัฒนาชุมชน จำนวน 12 คน และผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบการพัฒนา จำนวน 5 คน ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการพึ่งตนเองของประชาชน

ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในบ้านคอนแดง หมู่ที่ 2 ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 40 คน เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามการวิจัย 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนา 3) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) Path Analysis และ MANOVA (Repeated Measure)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยเรียงลำดับตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Beta = .39) รองลงมา ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม (Beta = .13) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (Beta = .11) อายุของหัวหน้าครัวเรือน (Beta = .11) ภาวะผู้นำ (Beta = .10) และ ความมั่นใจในตนเอง (Beta = .08)

2. รูปแบบการพัฒนากิจการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มี 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 แบ่งเวียง (แบ่งหน้าที่) แบ่งงาน สานสัมพันธ์ครอบครัว กิจกรรมที่ 2 ดุ้มโฮมพาแลง กินข้าวร่วมกัน (รับประทานอาหารร่วมกัน) กิจกรรมที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ 4 การจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กิจกรรมที่ 5 การเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ กิจกรรมที่ 6 การปลูกผักสวนครัว ปลูกเองกินเอง กิจกรรมที่ 7 การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์และขยายพันธุ์พืช กิจกรรมที่ 8 อาหารท้องถิ่น ตลาดชุมชน กิจกรรมที่ 9 การพัฒนาแกนนำพึ่งตนเอง และกิจกรรมที่ 10 เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คนพอเพียง พึ่งตนเองได้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนากิจการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การพัฒนากิจการพึ่งตนเองของประชาชนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และประชาชนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

Title: A Model of Self-Reliance Development of People in Sufficiency Economy Villages

Author: Apagorn Prachantasena   **Degree:** Ph.D. (Regional Development Strategy)

Advisors: Asst.Prof.Dr. Rungson Singhalert   Chairman

~~Dr. Jaychai Wata   Committee Member~~

Rajabhat Maha Sarskham University, 2015

ABSTRACT

The research had the objectives to: 1) study the factors affecting self-reliance of people in Sufficiency Economy villages, 2) construct a model of development, and 3) try out and evaluate the model of self-reliance development of people in Sufficiency Economy villages. The research was divided into 3 phases. Phase 1 dealt with the study of the factors affecting self-reliance of people in Sufficiency Economy villages. The research employed quantitative research methodology. The data were analyzed by using path analysis in order to explain the causal factors indicating the influence of the path, employing LISREL program. The sample comprised 380 household heads from Sufficiency Economy villages in Maha Sarakham Province. The instruments consisted of a research interview form, and in order to verify the data in accordance with the methodology of qualitative research, a focus group was organized and a set of questions for the focus group on the topic of Factors Affecting Self-Reliance of People in Sufficiency Economy Villages was used. The target group was composed of 1) local learned persons and community leaders, and 2) farmers with experience in agriculture and had been accredited as farmers who were successful in using self-reliance according to the principles of Sufficiency Economy, together with academics in agriculture and community development, totally 12 persons. Phase 2 dealt with the construction of self-reliance using an in-depth interview and expert consultation. The instruments were: 1) an unstructured interview form, 2) a draft model of self-reliance development of people in Sufficiency Economy villages, 3) a suitability evaluation form for the model of self-reliance development; the target group comprised a local learned person, community leaders, a farmer with experience in agriculture and had been accredited as a farmer who was successful in using self-reliance according to the principles of

Sufficiency Economy, together with an academic in agriculture and an academic in community development, totally 12 persons; and 5 experts in evaluation of the model of development.

Phase 3 dealt with the tryout and evaluation of the model of self-reliance development of people in Sufficiency Economy villages. The target group comprised 40 household heads in Ban-Dan

Dang, Village Number 2, Tambon Si Suk, Kantarawichai District, Maha Sarakham Province,

who joined the project voluntarily. The instruments comprised: 1) a research questionnaire,

2) a questionnaire inquiring the people's satisfaction with the model of development, and

3) a non-participant observation form; the statistics used in the analysis of data were the mean ($\bar{X}$), percentage, standard deviation (S.D.), Path Analysis and MANOVA (Repeated Measure).

The results are as follows:

1. The factors affecting self-reliance of people in Sufficiency Economy villages, ranked in descending order according to the coefficient of influence of the variable, with statistical significance at the .05 level, are as follows: relationship in the family (Beta = .39), having been trained (Beta = .13), number of household members (Beta = .11), age of household head (Beta = .11), leadership (Beta = .10), and self-confidence (Beta = .08).

2. The model of self-reliance development of people in Sufficiency Economy villages had 10 activities: Activity 1: Division of Work and Family Relationship Strengthening, Activity 2: Gathering and Supper, Activity 3: Application of the Principles of Sufficiency Economy in Daily life, Activity 4: Area Management for Maximum Benefit, Activity 5: Animal Husbandry and Income, Activity 6: Backyard Garden Vegetables by and for Yourself, Activity 7: Seed Storage and Plant Propagation, Activity 8: Local Food and Community Market, Activity 9: Development of Self-Reliant Core Leaders, and Activity 10: Forum for Sufficiency Economy Fellows. The experts evaluated the overall suitability of the developmental model in the highest level.

3. The results of the tryout and evaluation of the model of self-reliance development of people in Sufficiency Economy villages revealed that the results of development after the tryout differed from before the tryout with statistical significance at the .05 level, with the posttest mean higher than the pretest mean, and the people were satisfied with the model of development, on the whole, in the highest level.